

Baltijas Semkopis.

Apstolejams:

„Balt. Semt.“ Administrācijā, Rīgas Latv. beebribas namā, un redakcijā: Zeltgavā, Katolu-eelā № 2. Ves tam Rīgā: Schillinga, Kapteina un Lušawa grahmatu-bobis un pee loymana Verchenborff, pilf. Raktu-eelā № 13. Zitās pilfēhtās: wīsas grahmatu-bobis. Uf lauteem: pee pagasta = waldehm, mahjitateem, skolotajeem, ic.

6. gads.

Rīgā, 14. maijā.

Wakfā:

Ar Peelikumu: par gabu 3 r. 40 l., par 1/2 gabu 1 r. 80 l. Bej Peelikuma: par gabu 2 rub., par 1/2 gabu 1 r. 10 l. Par peesuhstīšanu ar pastu uf latru eksemplari, ween' alga waj ar jeb bej Peelikuma, jamakfā 60 kap. par g. un 35 kap. par 1/2 g. S l u d i n a j u m u s peenem wīsdē apstolejamās weetās pret 8 kap. par sīhtu rindinu.

№ 20. Dīhds ar Baltijas Semkopi ik nedetas isnahf Peelikums ar stahsteem un derigu laika-kawekli; **1880.**
makfā 1 rub. 40 kap. par gadu, 80 kap. par pusgadu.

Wispahriga data.

Strahpes-nauda par flisteem zeteem.

Pehz nosazijumeem, ko zitreisejs Baltijas general-gubernators 1870. gadā apstiprinājis, strahpes-naudu par flisteem zeteem Kursemē usleek zeku rewidents jeb pahrluhts t. i. pilsteefas asefors waj pats pilskungs, tuhdat pee zeku pahrluhfoshānas. Schi noteek tahdā wīshē, ka rewidents pa zeku braudams atrastās wainas peesihmē un tamlihdj ari peelee klahf, zif par tahm strahpes jamakfā. Tahdā wīshē nolemtā un wehla uf pilsteefas pawehli zaur pagastu waldbi peedfihā strahpes-nauda teek eemakfata riterfchastes kasei, un schi atkal zeku rewidenteeem peemakfā klahf pee winu lones un apghdā tos papihrus, kurdōs nolemtā strahpes-nauda eerakstama. Zitu noluhfu schihm strahpes-naudahm naw. Rehkinumus par wīsu scho nandu web tikai riterfchaste un ne weenam zitam naw teefibas, tos rewideeret. Tadeht ari publikai naw sinams, zif schis kapitāls leels, zif ik gada peenahf klahf, zif rewidenti dabon un zif pa wīsam isdewumu. Tifai tas wispahrigi sinams, ka par zeteem uslikfā strahpes-nauda leelakōs pagastōs daudf-reif fahneeds prahwu sumu. Tā mums pagastī sinami, kuru fainneeeem reifahm bija jafamakfā pret 200 rublu zela-strahpes-naudas. — Suhdsibas par nepareisi usliktu strahpi war eefneegt: pret rewidentu — 2 nedelu laikā pee pilsteefas; pret pilsteefu — 4 nedelu laikā pee gubernas pahrwaldes. — Tahdas suhdshibas — jau leetas dabas pehz — tikai reti war notikt ar sekmi, jo ne no pilsteefas, nebj ari no gubernas pahrwaldes war pagehret, lai ta, uf apstrahpetā fainneeka suhdshibu, pati isbrauktu zeku kuhdas apluhfot un pehz tam nolemt, waj uslikfā strahpe taijna, waj netaijna. Tahda apluhfoshana buhtu ari weltiga, jo atrastās zeku wainas uf rewidenta pawehli wisihfakā laikā fataifamas, un otri waj treschai instanzej isbrauzot wairs nebuhtu redsamas. Tadeht pahrsuhdsibas par nepareisi usliktu strahpi alafch mehds notikt weenweenigi pehz zeku-rewidenta peesihmejumeem. Rewidenta fgs tē tad nu ir wispirms leetas-pratejs, tad weenigais leezineeks, beidsot teefnesis, kura spreedumus — kā redsejam — wījai gruhfi jeb nemas naw eefpehjams apghst. Pilsteefas lozekli pehz likumeem war buht tikai muischneeki, ko eezet riterfchaste, kuras kasei zela-strahpes-naudas eemakfajamas. Zeku-taifshana un uskopshana turpretim ir laukpagastu, ihstati Krona- un privat-muischu mahju fainneeku peenahfums. Ir ta strahpes-nauda, ko Krona fainneeeem usleek, nahf riterfchastes kasei par labu. Kursemē ir no 22,000 fainneeeem wairaf ne kā treschā data Krona fainneeku.

Bej pahrllezinaschanahs ne weens newar fazit ka strahpes, ko Kursemē par zeteem usleek, buhtu netaifnas, bet pasihstams ir, ka pastahw fahams wahrds, pehz kura Kursemē zeli wīfā walstī efot wislabakee. No tam atkal protams, ka tahds zeku labums panahfams tikai zaur wisleelakeem puhlineem no pagastu jeb fainneeku pufes, un ka Kursemē jau usleek strahpes par tahdeem zeteem, kuri zitās walstis dakās peederetu pee wislabakeem. Loti interesanti buhtu finat, kas zeku rewidenteeem tad makfatu klahf pee winu lones, ja wīst zeti buhtu tik labi, ka par teem strahpe nebuhtu usleekama. Bet schis jautajums praktiskā dshwē ne tad newar zeltees, jo kas tad gan spehtu zetus tā usturet, ka tee buhtu pa wīsam nejmahdejami. — Schini pasaulē ne kas naw un newar buht pilnigs.

Bet ari minetā zeku-rewisijas kahrtiba, kā katrs no augfchejem peerahdijumeem atfihš, naw pilniga. General-gubernators to ari it labi finājis, mineto instrufziju, zif ta simejāhs uf strahpes-naudas uslik-

fchanu un isleetaschanu, pehz wezeem nosazijumeem un eeradumeem apstiprinadams. Tadeht wīsch ari nosazijis, ka ta tik ilgi ween buhs fpehtā, lihds ari Kursemē gubernā eewedihs meera-teefas. Meera-teefas, kā jau senaf wehstīts, pee mums laifam eewedihs nahfoshā gada fahkumā. Tē tad nu zekahs swarigs jautajums, kas lihds schim nebuht naw zilats, proti kas turpmaf nosazihš strahpi par flisteem zeteem un kur palifs uslikfā strahpes-nauda? Kur meera-teefas eeweflas, tur aprinku un pilfēhtu polizejahm strahpes wara atnemta; tamlihdj tad ari Balt. gubernu aprinka polizejahm laifam kuhš atnemta wara, par flisteem zeteem uslikf strahpi. Wīnas tikai warehs fawas rewisijas atradumus usdot meera-teefnesim un to luhgt, lai tas wainigos apstrahpē. Bet nu meera-teefnesis bej kahrtigas ismellefshanas un bej kā apfuhdsetais fainneeks jeb pagasta amata-wihrs kahrtigi attaifnojees, strahpes-spreedumu newar issajit. No tam protams, ka — ja meera-teefahm ari strahpes uslikfshana par flisteem zeteem peekritihš — meera-teefnescheem, ja wajadshigs leetas pratejus peefauzot, apfuhdseta klahfbuhschanā zeli pascheem buhs ja-apluhko, eefam tee spreedumu warehs issajit, un ka no wineem uslikfās naudas-strahpes nekuhs wis wairs riterfchastes kasei, bet jaun-dibinajameem zeeumeem par labu isleetatas, it kā wīsas strahpes-naudas, ko meera-teefneschi usleek. Zaur to sinams radisees jo leelaka droschiba, ka zeku-strahpes kuhš uslikfās pehz ihstās wajadshibas, ne pehz zita kahda mehra.

Bet nu zekahs wehl otrs jautajums, proti: kam meera-teefnesis strahpi warehs uslikf, waj fainneeeem, kam zeli jataifa, waj pagasta amata-wihreem, kam jaluhko ka tas noteek? Pehz tagad pastahwofcheem pamata-likumeem fainneekus, kā pagasta lozeklus, pirmā instanzej tikai pagasta-wezakajs war strahpet par kahdas pawehles jeb kahda likuma ne-ispildishanu waldbibas un polizejas-leetās. Runā esofchā instrufzija ir ahrkahrtigs nosazijums, kas ar min. pamata-likumeem gan newastan, bet islihdsinaschanas deht bija wajadshiga lihds meera-teefu eewefchanai, lai pa to starpu tik swarigā leetā nezeltos robs. Bet ka meera-teefneschi pehz scheem pagaidu-nosazijumeem wairs newarehs isturetees, ir gan lehti protams. Tadeht zerams, ka turpmaf strahpes-naudu par flisteem zeteem pagastu wezakee uslikf fainneeeem; ka schi nauda tad buhs eemakfajama pagasta-lahdeij, ne wis riterfchastes kasei, un ka meera-teefneschi uf aprinka polizejas peerahdijumu un pehz kahrtigas ismellefshanas tikai pagastu wezakos warehs strahpet, ja tee schini finā sawu peenahfumu jeb pastahwofchos likumus nebuhs ispidijuschī. Tūwā faharā ar scho jautajumu sinams stahw ari tas jautajums, waj meera-teefneschi buhs usraugu-teefas par pagasteem, waj nē.

Theodors Rolands.

Rihna.

Schi Asijas mīsu-walstis tikai retam buhs jo wairaf pasihstama. Skaidru un sīhtu sinu par Rihnu truhst wehl ari mahziteem wihreem, jo naw wījai ilgi, kamehr ir eefpehjams tureenes buhschanas ar finīstu nopeetnibu pehtit. Bet zif no Rihnas wispahrigi sin, tik mehš ari faweem zeem, lastajeeem ihfumā gribam pajneegt, un zeram ka schis rakstis wineem buhs pa prahfam, tadeht ka Rihna beidsamajā laikā zaur pasihstams Kuldschas lihgunu ari politiskā finā palifust jo eewehrojama.

Rihna ir otra leelakā walstis Asijā, kur dshwo no wīsas pasaulē apdshwotajeem zetortā data. Rihna eeflehdj Widus-Asijas kalna semi un wīnas austruma lejainās semes-dakas un steepjāhs no Karatoruma watarogala lihds Japanas juhrai, pret 5000 werstu tahlu un no Gaijana falas beenwidusgala lihds Kreewijas robeschahm seemelōs

pret 3500 w. taflu. Masaf gan nwarehs peenemt, la Rihnas walfts ir 10 milj. Kwadrat-kilometru leela un la apdshwotaju flaits sneedsahs lihbj 400 miljoneem.

Robeschas skaidri naw sinamas; tahs til war no leeluma usdot. Seemeta robeschas pret Sibiriju austruma, pehz lihguma no 1858. g. ir apshmetas zaur Ufuri un Amuras upehm; tahlafu wafaräs ihstäs robeschas apshme Argunes un Onones upes; us wafara puf robeschas apshme Selengas upe un Sajanes kalni, daschi Altaijas un Alatauwa kalna-strehki; deenwidös robeschas steepjäh gar Tiandschan kalna-strehki, no tureenäs us austruma un tab atfal us wafara pufi, tä la Rukhu-Nor esers un Tibetes semes-gabals paleef Rihnä, bet Turkestana ahrpuß tahs. Deenwidus robeschas pret Anglijas-Indiju apshme Himalajas kalns, tab tahs steepjäh us deenwidus pufi pret Birnu, Siamu un Anamu, ihstas robeschas fchei ne tab naw nosajitas. Zitas robeschas apshme juhra: wisupirms deenwidus Rihnas juhra (Nanhai) ar Tonfinas juhreshaurumu, tab rihta Rihnas juhra (Tonghai), tahlafu seemelös Dseltend juhra (Hoanghai) ar Petscheli juhreshaurumu un Japanas juhra. Zuhrmala sneedsahs 5570 kilom. tahlumä. Rihnas walfts fastahw is ihstäs Rihnas un is Mandshurejas, Mongolejas, is daschahm dakahm no Turkestanas un is Koreas. Wahrds „Rihna“ ir zehlees is tureenäs wejä waldneeka Thifina zilts wahrda (255—209 pr. Kr.). Ihstä Rihna eeflehdi deenwidus rihta pufi, las seemelös optajita ar leelu muhri, tä tas turpinat minets. Rihna ir eedalita 18 prominzës jeb gubernäs.

Apuhdenofchana tillab zaur upehm tä ari zaur kanaleem Rihnä ir daudj bagataka ne tä zitäs semes. Bet zaur flitu fainneezi bu no waldbas pufes kanali sahj peegrucht un daschi ir jau pa wisam nederigi palikuschi. Rihnä ir dimi leelas upes: Dseltend upe (Hoangho), las ar wiseem lihumeem pret 4000 werstes gara un Siplatidamahs upe (Jangtseliang), ar wiseem lihumeem ap 5000 w. gara. Pee schihs upes atrodahs leelakäs andeles pilsehtas. Lihdsend seme ir ar esereem tä apsehta. Wisu leelakais ir Tongting un tab otrais Pojang esers. Leelakais kanals ir tä fanktais Keisara kanals, las 7. gabusimteni pehz Kr. ne wis zaur ralschenu, bet zaur dambjeem taifits. Kanals ir ap 1000 werst. garsch un 240—990 pehdas plats. Schis kanals der preefsch pretschu weschanas. Ja scho kanalu laifä neapfops, las jau tagad puslihdi jagrumis, tab war itin drihs notift, la Rihnas wisubagatafo semes daku aplahs uhdens. Rugo-fchanai fshadde toti daudj weefulis (Taisun). Schis noposta wisus kugus, namus zc., las tam til zelä atrodahs. Starp toti daudj salahm ir tahs leelakäs Hainanas un Formosa salas. Weidsamä sala ir toti augliga un gandrihs til leela, tä Schweizija.

Klimats tahdä leelä semä, tä Rihna, tä protams, ir toti daschads. Gaißs ir laifam tahds tä Apafsch-Italija waj tä Seemel-Afrika jeb ari tä Stokholme. Seemä gaißs ir gandrihs tahds tä Austrijas semeta semes. Wasarä karstums ir gandrihs wisä Rihnä

toti leels, tä la ehnä tas istaifa 38 grahbu. Seema fche eefahlahs nowembri un dezembri un beidsahs martä un aprili. Widus-Rihnä aufstums sneedsahs reti lihbj 0 grahbu, las fahlahs bezembra eefah-lumä un beidsahs februara mehnescha beigäs, daudjreis ari no janwara mehnescha widus lihbj februara beigahm. Deenwidus Rihnä semakäs semesdaläs seemas temperatura ir daudjreis 15 grahdus; janwari un februari ta kriht us 10 grahdeem un ari wehl semaku; schint laifä ir drufku sneega un ledus naw ne prafta glahsa beesumä.

Mineraligu leetu Rihnä atrodahs toti daudj, ihpafchi tahbas, las toti mas peezeeschamas. Selts un subrats ir toti mas; to peeweb wairaf no Sibirijas par juhru. Sahle teef smelta is juhvas. Alminu-oglu Rihnä til daudj, la ar tahm waretu tuhstoscheem gadeem apgahdat wisu pasauli. Dglulehgeri war tur katris eetaifit, bet pee tam fäfola til augstas zeas, la ahrsemes ogles isnahf daudj lehtalas. Jaunakös laifös Japanas ogles taifa Rihnas oglehm leelu konkurenzi. Lihdi schim Rihnas waldbiba scho til leelu eenemshanas-awotu ir toti mas eewehrojufi. Peerahdit war, la Rihnä alminu ogles leetaja jau 3. gabusimteni preefsch Kristus dsim. Dselsis tur ir toti daudj. Leelakee lehgeri atrodahs kopä ar alminu oglehm. Lauku lopschana un dselsha isstrahdashana pee kalnu razejeem ir toti nepilniga. Ne reti teef atrasti toti leeli wara, dschwjudraba un alwas lehgeri.

Augi atrodahs katrä semesdalä toti daschadi. Zuhrmalä aug palmes toki, zukuraneedres (is kurahm sagatawo labako Afijas zafuru) un ziti flitu semju augi. Semakäs semesdaläs, ihpafchi leelakäs upes leijäs audfina rihsu; fche aug ari oranschas augti, zitrones un weetahm zukuraneedres. Is Rihnas iswed toti daudj tauku no taukufoka (Stillingia sebifera), fo Ningpo apgabälä audsje leelä wairumä. Ihstais Rihnas augs, fo issuhtha wisä pasaulä ir tehja. Wilnas foks teef wairaf audfinats Widus-Rihnä. Tur atrodahs ari toti daudj tahbu augu, las berigi preefsch aptehku sahleh. Ihpafchi beidsamös gabäs schahdi augi atrasti toti daudj. — Magones tur audsje toti leelä wairumä, is kurahm sagatawo opiumu. Rä leelahs, rudsus Rihnä ne-audsje nemaß, bet weenigi kweeschus un hirjes-stahbu. — Ar faknuaugeem Rihna ir toti bagata. Wihnafoks tur aug bes ihpafchas lopschanas un lekerus tur ehdi it frifchus.

Rustoni atrodahs jo wairaf neapdshwotäs semesdaläs. No plehfigeem swehreem ir jo wairaf tihgeris fastopams, bet ari puslihdi mas; lahtschä atrodahs wafara pufä, pehrtiki deenwidus-wafara pufä un us Hainanas falu. Ziti meschu rustoni preefsch medischanas ir schahdi: breefschi, siirnas, faki, toti jauki fasant, daudj meschapihlu zc. Sihlons (elefants) atrodahs Zinnanäs un moschus-lopinsch wafara pufes gubernäs. Mahjulopus tur eewehro daudj masaf, ne tä Ciropä. Mahjuputu ir toti daudj, tapat ari sunu un faku. Lopuaußschana jo leelakä mehra ir atrodama tilai Rihnas seemeta-wafara pufä, kur Tatareem ir toti leeli ragulopu- un aitu-bari. Biselus un wehrschus leetä tilai preefsch lauku apstrahdashanas; fchos gana wasarä pee

Sadshwe un siniba.

Waj almini aug.

Kauschu galwäs grosahs daudj maldigu, zilwaka nezeenigu domu dabas find, tä la nodomajufchi tahs pa biichlim delbet. Is schim domahm schoreif te titai weenu tahbu atklahim, protat par almineem, lahbus redsam ari sawas tehwijas tihrumös, plawäs zc. Rakstijäs, las no sawas jaunibas deenahm pastahwigi mitis araju starpä, ar teem patreejes un winu spreedumus par scho waj to dsirbejis, zeen. lastajeem war pastahfrit, tä leelakä laufchu bafa pat schodeen wehl domä un tij, tä almini augot, gatawi to peerahdit sawadä wisje, fajidami: „Rab no lahbas alminainas bruwäs ari nowahlam beidsamo almintinu, tab tomehr pehz mas gabeem alminus atfal no jauna waram dabuht lasti.“ Waj wini semes flehpi augufchi?

Wahrdu „augfchana“ schoreif ihpafchi ne-isskaidrosim, peetits, tab tilai lahbas teelas redsamä leeluma-peenemshanos nosaußim par augfchannu. Wehras p. p. aug, tab sawu usnemtä baribu lungi pareisi sawahrijis un barobandäs baribas-weelas tam pahrgahjuschas ahnis, is kurahm tab behrna meesas-dalinas stiprinajahs un jo deendäs jo wairaf peenemahs leelumä. To eewehrojäm pee wiseem dsihwneekeem, tä ari pee wiseem augeem. Bet pee tam wajjaga diwejadu buhschannu: pirmkahrt wismasjati weenä waj wairaf zauruma, las berigi usnemt peenahlamä baribu; otrkahrt atfal eefschju, usnemtä baribu pahwehrt un padarit pac tahbu, las gluschä lihdsiga jau pastahwaschahm meesas waj augu weelahn.

Almineem tahdas augfchanas naw. Wini no eefchas nebabun ne lahbas baribas-weelas, las tos waretu dsit leelumä. Almini naw tä isrihloti un pastahwigi, tä dsihwneekei un augi, kuru augfchana ari stahw sakarä ar to, tä pehz zeeti nobibi-

nota likuma augdami, peenem sawas schikas ahrijo isslatu. Rufainis, wahrna, suns un — jebichu drufku sawadati — ari osols, labiba zc. ir paschi eefsch semis pilnigi attihstijusches organismi, kuzcem newaram wis atnemt lahbu lojekli, bes tä tos ne-maitatum, neßs ari no jauna fo peelift, tä p. p. sunim peelto lahju zc.

Waj tab nu masee almini, leelajeem guledami blaku, usflatami par scho behrneem? Pateest ne! Wehs sinam, tä wis kopä zits ne las, tä leelaku alminu drupi, las no flints-kalncem atplihufchi, no leelu uhdenu spehta wekot gludinati waj dreijati, pa malu malahm isnesati, ar semehm apklahiti waj ari wirsfemes nogulbinati. Ja lahbu leelu smilfchu almini scheltum trijäs daläs, tab schihs trihs daläs, lai gan masafas ne tä weselais alminus, tomehr wisäs sawäs ihpafschibäs paleef lihdsigas. Almini ne-esam wis nonahwejufchi, neßs ari leelajäm alminim, schelbdami to trijäs daläs, fo atnehmufchi, las zitadi tä daudj mas buhtu eewehrojams.

Tapat sinams ari waretum darit ar lahbu doßju wihtolu. Rab to isroßam un garinjifi faskaldam trijäs daläs, tä la katrai irefchadalai wirßu fo pametam no faveem un apafschä no fakes, tab no schim katru sawrup waram eedeßtit un winas teefcham aug no jauna, ar laifu warbuht panahßs ari kofa apadumu. Ar dsihwneekeem atfal tas pa wisam zitadi; suni p. p. newaram wis fajirft trijäs daläs, las no jauna waretu dsihwot un augt, it tä wihtola daläs.

Prahstigs zilwels newarehs domat, tä eepreefsch minetee trihs almina-gabali, semä eerakti, atfal aug. Warenais gaisa-eespaids turpreti tos fremßdamßs, jo wairaf aptobihßs un padarihs masafas. Mineralu-walfti tä tab gan pa wisam augfchanas naw? Rä nu nebuhtu lahba, bet gluschä jo sawada ne tä dsihwneeke- un augu-walftis, wismasjati to ahrijo usflatot.

Wehginahim tagad drufku eepafstites ar schahbu alminu-augfchannu. Kristalus daudj mas pasihstäm, leelas, las dabai sawadi isdewuschahs, lantainas un stuhrainas daschlahrt glahßes gaischumä un aprobeschotäs ar lihdsineem sahneem. Wispafschta-

faites grabwju- un lanalu-malás. Seemas bariba ir rihsu- un kweefchu-falmi, elas-raufchi zc. Sirgi ir no loti mafas fugas. Wakara pufé strahbá ar kamekeem, Sqantungas un zitás seemela gubernás iipilda ehfelis wifus furga darbus. Wifur ir atrodamas mafas juhkas, ar ihfahm kahjahm un fareem, kas loti ahtri nobarajahs; juhkas ehbina ar rupji famaltahm waj fagruhstahm pupahm, kas famaihtas ar dajcheem kufnas attritumeem. Deenwidus-Rihná aitas un kafas ir loti reti redsamás. Widus- un Deenwidus-Rihná teef loti daubf pihlu aubfinats. Tilai Hunanas un Hupehs gubernás aubfè bites. Kofawafku fataija lahds uf ofcha koleem dshwodams kaphurs (Coccus pela). Sihdalappuru aubfè wifá walfi. Simju Rihná ir loti daubf, kas ari eeneni pirmo weetu ftarp ziteem baribas-weeleem. Pee eewehrojamahtahm fimihm Rihná ir ari peeftaitamas tá fauktás „felta fimtinas.“ lo 1611. g. ari uf Eiropu pahrweda un kas tagab daubfrei redsamás augftmanu ikabás ihpafchi preefch tam eetaiftá bekeni. Mahftliga fimju aubfeshana Rihneefcheem ir jau loti fen pahftitama. Taurinu un kufainu atrodahs Rihná loti daubf un dafchabi. Sifenubari ir loti reti; pirmais fifenu bars, kas wehfturè minets, ufnahzis seemela Rihná 706. g. pr. Kr. Deelu pafu un fkhdi padara mefchazuhkas, kuru wakarapufé atrodahs loti daubf un kuras netrauzetas arweenu wairaf eeweeftahs, jo Rihneefchi nemihl nebuht medifchanu.

Rihnás apdshwotaji ir leelafá dala pafchi Rihneefchi, famada zilweku fuga, kas pehz eerafchahm un mahzibahm fwerot eenahfufchi no seemela-wakarapufes. Rihnás eedshwotaju fkhaitu rehina uf 400—405 miljoneem. Behz etnografijas finahm, tá dafchi etnografi leezina, Rihneefchi efot rada kahbai zilweku fugai, kas zehlfufes no Mongoku fugas, bet ziti atfal ir tanis domás, tá Rihneefchi tiklab walodas, tá ari meefas buhwes finá newar pee piemal minetás fugas peederet. — Rihneefchi ir mafi no auguma. Waigs ir apafsch, azis mafas un fchauras, kas ftahw weena no otraspuslihdj attahlu, winas ir arweenu melnas, tá manams fchlihbás un ar beeseem uf-attcheem; waigulauli ir uf ahru iifpeedufchees, deguns ir mafs un fapfefts, peere ir loti fema; Rihneefchu luhpas ir daubf beesafas ne tá Eiro-peefcheem, plahna bahrbina apfeds fmafru un wirsluhpu. Rihneetim ir fihwi un melni mati. Muftkuli pee Rihneefcheem naw tá attihftiti, tá pee Kaulafijas zilweku fugahm. Wihreefchi bef bahrbdas iiflatahs daubfrei feeweeftcheem lihdjigi un tanis apgabalds, fur garas drehbes wallá, daubfrei azumirfti ir gruhti feeweeftchus no wihteeftcheem iifchfirt. Ahriqs iifkats, meefaspehki un karakteris attihftahs pehz kilmata, tá nu katra femesdatá tas pafthw. — Seemela-Rihná Rihneefchi ir ftipri buhweti ar eefarlanu waiga krahfu; turpretim Widus-Rihná tee ir ar jo wahjahu iifkату un bahli-dfelteni. Deenwidus-Rihnás apdshwotaji uf lihdjenafahm femesdatahm ir wehl wahjaki un tumfchaki, ne tá Widus-Rihnás apdshwotaji; Rihneefchi, kas kálnós dshwo ir loti neattihftiti un prafti zilweki, kureem ari newar tif ahtri

peekluht. Hunanas, Rweiftchawas, Hunanos un Kwangfi kálnós dshwo fewifchlas tautasfkélas: Buntieefchi (21 milj.), Gallaceefchi (4 milj.) un Hofloeeefchi (3 milj.). Winu waloda lihdjinajahs Rihneefchu walodas iiflofnei. Schihs tautas ir pafthawigas un naw no Rihneefchu attihftibas daubf peeftawinajufchahs. Mandfchueefchi un Mongoli dshwo iiflihdjufchi ftarp Rihneefcheem, jo wairaf leelafás pifsehtás, fur tee iipilda fara-deenestu un apdshwo ihpafchu pifsehtas dalu, tá faukto Tataru pifsehtu. Mondfchueefchus war loti maf iifchfirt no Rihneefcheem; tee ir ftiprafi buhweti un wineem ir wairaf bahrbdas. Mongoleefchus newarot no Rihneefcheem iifchfirt. Mondfchueefchi ir zaur prezibahm ar Rihneefcheem wairaf famaihti, ne tá Mongoli ar beidjameem.

Sedalifchana. Rihná eedshwotajus eedala fchetrás fchfiras: mahzitás, arajás, amatneefás un tirtgotajás. Sinafchana, dshumms waj bagatiba Rihná neteef eewehrota. Sewifchlas augftakas fchfiras p. p. muifchneezibas Rihná nemaf naw; jo augftatu ftahwofli eenem tilai tas, kas ftahw walfis deenestá. Muifchneezibu Rihná itaija ne wis printfchi, bet mahzitee, kas ftahw walfis amatás. Printfchi bef amata naw ne kas un neteef Rihná nemaf eewehrota. Amats un godawahrds (tshina) naw mantojami, t. i. fcho godu newar behrni peeftawinatees; lahds likums nofaka: „Ja lahds leef preefchá, lai kahdam peeftchir godu, tá lai ari wina pehznahkamee manto, tad tillab preefchá-lizejs, tá ari tas, kam gods buhtu peeftchirams, ir fodami ar nahwes ftahpi.“ Mahzito kahrtá pawairojahs zaur wifu kauschú kahrtu zilwekeem, tillab iif nabageem, tá ari bagateem. Tilai mahzitee un iif winu widus zehlfufchees walfis amatu-wihri peeder pee augftakas fchfiras. Hunanas guberná atrodahs loti daubf bagatu Rihneefchu. Ká it wifur tá ari Rihná kattris zenfchahs pehz bagatibas, jo ne reti noteef tá dafchi pat nemahzitatee dabon kahdu weetu walfis-amatás un weenigi zaur dahwanahm. Wehrdftiba Rihná arweenu bija nepafhtitama, tilai tas faudeja uf wifseem laikeem famu brijwibu, kas kluwa tá nofeedneefs peeftitís pee walfis darbeem. Trefchá gadufkinteni nabaga kaudihm atwehleja famus behrnus pahrdot un no tam iizehlahs priwatwehrdftiba. Schos wehrgus tura tá behrnus un likumi tos fargá no mozfchanahm. — Seeweeftchu kahrtas wehrgi, ja tee apprezzahs, paleef pee wihra un tos nedrihft fchfirt; tiklihdj wihrs ir brijws, tad ari seewa manto brijwibas teefibas. Ja wihreefchu kahrtas wehrgi grib prezetees, tad wineem ir brijw no fama kunga wehletees, lai tas apgahdá preefch wina seewu. Schahdu wehrgu familiju behrni un behrnubehrni naw brijwi no wehrdftibas, bet gan wehlafá pa-aubfe. Pilnas pilfonu teefibas nebauda: teatra fpehletaji, tee kas famu godu apgahnijufchi, bendes, zeetumu-uftraugi un tee augftmanu fulaini, kas famam kungam papreefchu eet un gahdá, fa tam parahda peenahzigo godu. Scho zilweku un winu behrnu gods ir mafinats lihdj trefchái pa-aubfei un proti pee teatra fpehletajeem un negodigeem tadehf, fa wineem ir „nefauniga firds“ un pee ziteem, fa teem ir „zeeta firds.“

mais kristals ir jautais fefchahnigais kalna-kristals, kas pehz torna iiflatahs. Schini noluhká kalna-kristals tikpat ari lihdjinajahs kristaleem no fahis, aluhna, jalpetera, bruhná zutura; fcho weegla kufchana newar dot eemefta, wineem leegt to wahedu „kristali;“ pat fahmas (des Reifes) ftaijtee darinajumi un lebus-pufes pee logurufthem naw ne kas zits, tá afa uhdena-kristali. Sché winu augfchana weegli eewehrojama. Bet iiffti pareifi naw fajit, fa lebus-pufes aug, labafi waretu leeta wahedu peeftchaujahs. Pálná fpehtá iif lahda pagara ftobra pret seenu iifpuhfsto mihtfta mahla loditi peepefchi eeraugam peeftipufchu pee feenas; wina fchahwufehs til ahtri, fa pafchu ftreeschenu newaram rebjet. Schái ftreeschanaft daubf maf lihdjiga ir kristalifeereftchanaft, kristalu augfchana. Kad fala-laitá no apfalufchás loga-ruhtes nemam kahdá weeta nofajt ledu waj to nofauzet, ftitu dwaftu ufpuhfdami, tad no fchihw weetas pret winas widufcha tuhliit peeftchaujahs atfal jaunas lebus-pufes. Pee glahfes tilai redsam raibos pufu-aubus, bet né to materialu, iif kura tahs aubufchahs. Scho winas nehma iif tahm fihlahm, nereeftamahm uhdena-garainahm, kas itabá lidinajahs.

To pafchu pilnigi mums iifrahba fahis-kufums, t. i. uhdens, kura til daubf fahis iifufufi jeb kas ar fcho tani mehra peeftihdees, fa to teefcham waram nofaukt par fchidro fahli. Ja nu no fchihw fchidras fahis nemam kahdu brufjin uf glahfes gabalina un turam to pahf fwezes-leefnu, tad tani pafchá mehra, zil uhdena ifgaros, redsefim peeftchaujotees fchetrftuhtrigus fahis-kristalus.

Tá zetais kalna-kristals, kas uhdenti un pat fchwela-fchahbè ne-iftufht, zittahet ari bija kufums, iif kura iifkristalifeereftchahs.

Kristals, jebfchu iifleekahs jau tá gataws, tomehr wehl war eet leelumá. Kad p. p. mafu aluhna-kristalu eeleekam fchidra aluhná, tad no jauna winam peeaugf kristali, winfch taph leelaf.

Dafcha twirta teela iif fama kufuma ne ween war palift atfal par twirtu, bet ir tad, kad pahrwefrta garainás, fadalita wehl jo fihfi, tai tomehr nepafuhd eefpeh-

jas, atfal pahreet fama pirmaja twirtuma-buhfchana. Karftumá no 400 grabdeem fchwelis jeb fchra pahrwefrchahs tumfchi dshlennás garainás, kas ar aufstas gaira-ftraumes peeptahgu paleef par dshlennu pulweri — par twirtu, lai gan fmafti fadalita fchweli. Pee uguns-wehmeju-kalnu rihtlehm alafch nogulbahs daubf fchras jeb kristalifeereftchahs, kas taf garainu weida nahfufi iif kalnu dshuma.

Kad fchweli turpreti k a u f e j a m un karftu efofchu eeleejam wehfdá traulá, tad atdfiks un faftindfis fama eefcheend ufrahda fchlehpam lihdjigus kristalus.

Tá tad kristalifaziju waram ufufhtot par afminu-augfchana, né til ween iif famas twirtás buhfchanas kufuma, bet ari iif winas garainahm un winas kufesuma. Stahdeem un dshwoneeem augot tilai darbojahs kufums. Sché famas baribas-weelas peeprafa fchidra buhfchana un tad tilai iif tahm ufuhwè famu ftahwu.

Iffumá té peeminefim wehl kahdu afminu-augfchana, fo ari waram eewehrot fama tehwiá pee lihtlumufchás kufeme, Daugawas kreftá. Sché proti redsama kahda ala, darijufehs iif radfes jeb pileenu-afmina (ftalattita).

Kadje tahdá wihfchawg jeb ufuhwejahs, kad kahdá alá no augfcheenes pileendás triht uhdens pee femes, kura atrodahs iifufufchi kalfi, kas kufufi darbdameres trifchanas weeta penem twirtu buhfchana. Lai gan pileenu-afminim ahripufé naw kristalu, tad wina eefcheend tomehr tee atrodami, it tá pee baltá zutura. Nafjes peeaugfchana fchini finá daubf maf waram fahidhfinat ar dshwoneeku augfchana, tilai fa wina loti lehni, tomehr pafthawigi attihftahs, bet wairaf ari né.

Pafaulé finam amotus, ihpafchi ftitos, kas til pahrbagati fwehftiti ar iifufufchahm mineraligahm weelahm, tá fa wina tekots uhdens tahs atftahj fama zeta. Weens no tahdeem ir deefgan pahftitamais Karlsbades wefelibas-awofis (Veemija). Tahdá wihfè darinati daubf kints-kalnu. Winu fchfira eeftaitami fchee afmini: granits, fijenits, gneifs, alabafars un daubf dafchadu kalfu-afminu. Sché wif peederigi pee kristaligahm kints-fugahm.

Waloda. Rihneefchu waloda pastahw is weensilbigem teizee-
neem. Wahrdu attihstichana is teizeenu salnehm Rihneefcheem ir pa
wisam nepastichana. Scho walodu, lai gan ta ir weena un ta pate,
eedala: tautas-, rakstu- un smalkata waloda, ko leeta sa-eeschanas.
Tautas walodu Rihneefchi runa daschada islotfne, ta la weenas gubernas
eedfihwotaji otras gubernas eedfihwotaju islotfni daudsreis nemaj ne-
saprot. Rakstichana ja-isschir agrako laiku waloda no jaunako laiku
walodas. Smalkato walodu runa pilis, amatu-wihri un smalkatas sa-
eeschanas, bet schi smalkata waloda ir ari ta pate tautas waloda, kas
teef runata "daudj gubernas. Bezatds laifds Rihneefchi rakstija ar
lahdu kozinu is bambus-needres, ko eemehrza lahda schkidruma, kas
bija fataifits is firnisa; wehlahu leetaja zitadi samaisitu melnu schki-
drumu; beidsot 220 gadus pehz Kr. eefahka preefch rakstichanas
tuschu sagatawot. Garadahwanas Rihneefcheem nam wis wisai mafas;
bes la buhtu ar zitahm tautahm fatikuschees, wineem ir daudj it swarigu
isgudrojumu. Domehr wisai daudj no Rihneefchu gudribas newar
domat, jo wini loti neusmanigi, prot maj ko eewehrot un winu domas
grosahs ap weenu un to paschu leetu. Gar lahdu leetu darbodamees
wini aismirft wisu zitu, bet eefahko leetu tee ispehti daudsreis us wisu
smalkato. Tillab praktiska, ta ari saprachanas sinu Rihneefchu prasts
semneels warot pilnigi blafus stahtees widus Ciropas semneefam. Bet
winu mahzitakee ir loti lepni un zeetsirdigi zilwefi, kuras nebuht newar
ar Ciropescheem salihdsinat. Katrs Rihneets ir loti launs, ja to
trauzje wina darichanans. Rihneets ir lepns us samu tautu. Wini ir
tschakli un tillab dserichana ka ehichana loti sahigti. Pee katras leetas
wini eewehro praktiku un ka tirtogotaji taira Ciropescheem wisur leelu
konkurenzi. Rihneefchi ir loti sinkahrigi zilwefi. Seemelods dschw-
bami Rihneefchi ir loti duhschigi un tee iswed katru eefahktu leetu
galu ar leelato sparuu. Jo isweizigafas un smalkatas istureschanahs
formas ir jo wairaf austruma gubernas atrodamas. Deenwidus
gubernu apdschwotaji ir loti usbahsigi un nedraudsigi zilwefi. Garigi
loti maj attihstijuschees un prasti sawas usweschanas ir wakara Rihnas
apdschwotaji. Mahzitakee Rihneefchi us Ciropescheem netura labu
prahtu. Darichanans ar Ciropeti Rihneetis sawu apsolijumu netura
un iseet arween us apmahnischanu.

Gehrb. Rihneefchu gehrb ir pehz gubernahm, ka ari pehz
gaba laika, kahrtas un bagatibas, loti daschads, bet wist sawas drehbes
taira pehz weena un ta pascha mustura ar sinameem un pastahwigeem
gabaleem. Prasts wihrs walka kamsoli un bifas, bagatee turpretim
walka wafaras laika bifas un garu platu mehteli no sihda waj no
linu drehbes bes krahga ar platahm peedurknehm. Mehtelis stahw
wairaf walka bet daudsreis to ari faseen ar sihda jostu un pee tahs
peekar wehjolli, kas eelits sihda maksti, ischuhthu tabakamaku, kabatas
pulkstemu ischuhtha mata, dosi ar kramakmini un schiltawu, daschreis
ari peekar maksti eebahstu nast un pahrs kozinu ar ko ehst. Galwas-
fegs ir isgatawots is bambusneedres pamedeeneem un isfkatahs it spizs.

Zitas klints-fugas zehlfuschahs atfal is leelu uhdenu jeb pluhdu padibineem.
Pee schim peefkaltahs smiltschu-almi, schiferis (rakstamo tahfeku-almis) un ziti.
Salazes jauke upes krafi Widsem, rotati ar farlanas smilts klinti, ir padibina pa-
leeki no juheas, kas pirmalids aplahja lahdu daku no Ciropas. Ji wineem smiltis
nogulbijahs, tuhstoschu gadu laika habeesnadamas peenehma almia weidu.

Waj tad nu prahiggs zilwefi war domat, ka p. p. lahds gabals no smiltschu-
almia tihruma buhs audsejs? Tahs wajadstibas us to, ka pallaban dsirdejam, tagad
tak pa wisam wairs naw. Waj lahds gabals no granita-almia war palikt leelats,
jeb waj drumu gan war eestahtees jauni granita-almia gabali? Esam tak mahziju-
schees, la winsch peederigs kristalu-almiu schkiru, un ka wina gabichanahs weenigi
war eegrofitees un notikt is kusuma, garainahm waj lausejuma, kas tihruma tatschu
truhst, tikpat ka eefch paschas, tuhstoscheem gadu jau gatawas granita-klints.

To apzerejuscheem mums tak buhs kas ne kas isfizees fweeschadi, buhfm at-
sinuschu lahdu starpibu, kas nesakriht kopu ar kustonu un stahdu augfchanu. Kristalu
peefchauschanahs jeb peeaugfchana isbarahs no ahreenes is weenas un tahs paschas
weelas. Aluhna kristalam titai ir aluhns, sehvas kristalam titai sehva. Ubi titai
war palikt leelati, tad winu weelas teem peesipinajahs no ahreenes.

Jo projam buhfm atsinuschu, ka kristali mineralu-walsti ir sawalneeki. Zeetas
sehvas gabalu waram sadausit, bes ka isnihzinatum winas pilnibu, jo katram sehvas
gabalinam paleef tahs paschas ihpaschibas, lahbas bija leelajam. Bet nemam sehvas
kristalam atst lahdu maju stuhriti un mehls esam winu pabarijuschu kroplu, it ta
par lahdu padaritum lahdu kulaini, kam atplehstumu weenu no wira taustrageem.

Almiu-augfchanu, t. i. jau pastahwoscho maso almiu peeneemfchanahs leelumu,
lihdsigi jaunpeefsimuschu behna waj kustona attihstichanai, tapehz nepastahw, it ka
ari klints-kalni nepeeneemahs leelumu un tihrumu almiu nepeefsimst no jauna. Wist

Us scho spizi ir uslikta knope, kas apfihne, pee kahbas kahrtas fega
nefejs peederigs. Tapat ari pee schihs spizes ir peekahrtis puschkis,
kas taifits is farlana sihda waj is firgu aschkeem. Lauzeneeki wafara
walka schirmja wihse is bambusneedres-pamedeeneem taifitas zepures.
Strahdneeku drehbes makfa zaur un zauri 2—3 rubleem un schihs
drehbes tee nesu 6 mehneschus. Wilainas drehbes walka titai bagatalee.
Nabagatee walka seema trihs waj wairaf kahrtas kokwilnas-drehbes
waj ari ar scho wilnu isoderetas drehbes; bagatalee walka schini gaba
laika wilainas drehbes un kaschokus. Swehtku- un walstisamatu-
drehbes ir loti dahrgas un smuti ar sihdu un feltu ischuhthas treses
ir daudsreis ne-ihstas. Sekes ir waj nu is kokwilnas waj no sihda
aditas jeb ari no kokwilnas drehbes fashuhthas, bet kahjas leeleem
winas ihsti nepeeflejajahs un tabehl teef apseetas ar krahfoteem pree-
weteem. Kurpes ir isgatawotas is kokwilnas wirsdrehbes ar papihra
waj ahbas solehm; bagatee nesu seema drehbju, atlafas waj samta
kurpes. Semneeki eet wairaf ar basahm kahjahm; nastuneseji walka
plakanus, is salmeem taifitus kahjas paleefus. Balta weschu, gultas-
un galba-auti Rihneetim ir pa wisam fweescha leeta, tabehl Rihneefchu
drehbju- un meefas-tihriba naw nebuht flawejama. Seeweefchu drehbes
isfkatahs gandriht tapat ka wihreefchu drehbes, titai ka seeweefcheem
tahs ir garakas un platakas. Blimuri (schleieri) seeweetes nenesu ne
kad. Us-atschus, waigus un luhpas tahs nokrahjo ar sawadu krahju.
— Matus seeweetes fataifa daschadachadi un sadur tants sudraba- un
selta-adata, seltagabalinus un pehrles, tad ari tos isgresno ar ishtahm
un ne-ihstahm pukehm. Neapprezeschus seeweefchi sapin sawus matus
bises, kas karajahs us leiju. Wihreefchi nogreesch tillab preefcha ka
ari us muguras pufi sawus matus pa wisam un schkihreena weeta
atlikuschos matus sapin un tad lauj waligi karatees us pakauscha.
No schihs bises pasihst tagad katru Rihneeti, bet schi bischu-mode naw
wis til weza; wina ir zehlfuschu schi walbneeka zits laika. Preefch
40. gada audset uhfas un preefch 60. gada leelaku bahrsdu, ir pilnigi
pret eeraschahm, tabehl ari isfkaidrojahs, ka Rihna daudj barsdu-
dsineju un scheem ir wiseem laba pelna. Ihpaschi wehl ir peeminami
Rihneefchu garez nagi, ko tee audse pee kreisas rofas pirkleem un
seeweefchu nepilnigas un kropligas kahjas. Zaur kahju fapfeechanu
teef pee seeweefcheem kahju augums nomerdets un beidsot pee isaugu-
schahm seeweetehm tahs isfkatahs, ka kahds lopu nags, kas seeweeti
eeschana dara loti nedroschu.

Dschwocki. Rihneefchu dschwolli ir daschadi. Us upehm un
leelakas ostas dschwolli loti daudj Rihneefchu kugods. Daschi ir sawu
mahjolli ustaisjuschi us plofkeem. Nami ir weenu tahschu augti un
preefcheena waj abas fahnu seenas is dedfinateem keegeleem taifitas,
jeb ari usbuhweti is dehteem, pa datai ari ispihti un ar mahleem ap-
fmehreti jeb ari is maschahm fataifiti kas isfkatahs loti nabadfigi un
netihri. Grijda naw taifita is dehteem, tabehl ta ir loti nelihdsena.
Logu-glahses weeta ir papihris eelits, tabehl dschwolli ir pahraf flikti

ko daudj maj waretum usflait par almiu-augfchanu, weenigi titai bibinajahs us
winu iskristaliseereeschanos is kusuma, garainahm waj lausejuma, waj ari padibinu
nogulbinajahs, pee ka jo projam waretu wehl peefkaltit lahwas-pahrpluhdumus un
zitus nullanistus ismetumus is uguns-wehmeju-kalneem. Kad daschahet pee teelu
upju grihwahm pa bischlim alafsch nogulstahs smiltis un dubki, tad to newaram wis
usflait par lahdu eefschigu augfchanu, bet weenigi titai par schahdu weelu peeweefchanu
no augfkalahm weelahm, kur upju uhdens tahs atraida sawa zeta un atfalolojis
aisweda projam.

Bet kur tad alminains tihrumods gabahs alafsch un arweenu tit daudj almiu?
Nu, arktis un ezeschas tos iszehlfuschu is semes-klehpja, kur lihds tam meerigi duseja.
C. D. 2—ch.

Tautas dseefmai.

Bahlin, tautas bahleninu,
Kur tit sehva kolle tew?
Waj tu pasaul's sehreentitis,
Waj tu kungu klausitajs?

Tautas dseefma, tautas dseefma,
Kur tit sehva tawa bals?
Al! jo tewi tautas liltens
Stan un tautas nopuhtas.

Jaunsemneels.

apgaismoti un tants atrodahs arweenu sliktis gais. Rihneefchu mehbeli ir pahrs krehflu un galbinsch; gultas weetu, ihpafchi beenwidus Rihna, taifa us krehfleem, kur dehli uslikti. Wifupirms usleek falmus jeb falmu fegu un us teem uffeds smalku drehbi. Pehles Rihneets nebuht nepafihst. Katra mahja jabuht weenai pee feenas pafahrtai tafelei, kur wif mahju eedfihwotaju wahrbi usrafliti, bet ne reti fchi tafele waj nu pa wifam truhft jeb us tahs ir usraflits tifai mahjas fainneeka wahrds. Ari bagato Rihneefchu mahjas ir tifai weenu tahfchu augstas. Rihneets nemihl ar fweefcheem fatiktees. Mahjas naw brihw wifas weetas ee-eet. Chka ir taifita fchetstuhtriga ap fehts widu. Pirmais kambaris — kas ee-eeefchanai jo tuwaku — ir weesu: un ehdamais-kambaris. Tahlatu atrodahs ziti kambari, kas ar gardinehm aifflahti un kur katrs nedrihft ee-eet. Schinis namds ir fewifchts kambaris, kur stahw tafele uslahria ar mahjas ihpafchneeka fentschu wahrdeem. Kambari deg wihrafs un us galbina ir usliktas daschadas jaukas tafes ar tehju un blodina atrodahs pluzinata rihfa. Pillehtas nami ir retu reifi taifiti iskmineem, bet pa starpahm atrodahs ari diwtafchigi nami. Krona ehkas ir gan koti leelas, bet mas isgresnotas. Ar bagato eedfihwotaju mahjahm faweenotee dahrsi un parki ir koti smuki un patihfami eetaifiti.

(Turpmat wehl.)

Daschadas sinas.

No Gelfchjemes.

No Peterburgas. Agrafais tautas apgaifmoschanas ministers, grafs Tolstojas atwadajahs 3. maija no ministerijas amata-wihreem, pee lam tas apleezinaja, ka mahzibas sistema ari turpmat nenotifschot ne fahdas pahrgrosifschanas.

Kwartatu usraugu flaits Peterburga tapfchot us 230 wihru pawairots. Katrs no teem dabufschot 550 rub. algas, ta ka walsts rentejai buhs is gabus 126,500 rub. wairaf ja-isdod, ne ka lihds schim.

Waldbiba isstrahdajot schim brihscham projektum par Kalmiku peewilfchjanu pee wispahrigas fara-klaufibas. Kalmikus grib it ihpafchi leetat kawalerija.

Gelfchleetu ministerija ir 30. aprili 1880. g. gubernatoreem laidusi zirkularu, kur ta aifrahda us to, zif leela fflahde noteef zur behrsinu (meiju) nozirschanu preefch mahju ispuschkoschanas ap wasaras fwehtkeem.

Ari Widfemes un Zgaunijas gubernatoreem ir isfajita Wisaugstala pateiziba par ruhpihu Krona nodofchanu peedfihfchanu 1879. gada.

Par augstako isdarofcho komiteju „Now. Wr.“ raksta, ka komiteja ne ween nodarbojotees ar to wihru listena atweeglinaschanu un pahrgrosifschjanu, kas politifkas apmainofschanas pehz bes teefas fpreeduma tif us administracijas jeb waldbibas pawehli tikufchi nosuhititi fahda tahla weeta us dshwi, bet ari gribot pa wifam atzelt tahdu nosuhitichjanu bes teefas fpreeduma. Tahlat mineta awife no drofcha awota dsird, ka preefch prowintfchu preses esot gaidamas daschadas atweeglinaschanas. Tas ari fakriht ar jaunā drukas leetu wirspahrwaldes preefchneeka wahrdeem.

Zetu ministerijas dselszsetu departaments nodomajot us fuhrtamam prezhem uslikt pa 1/3 kap. us pudu jaunas nodofschanas, kuras isleetaschot preefch pretfchu ehlu pahrlabofschanas un paplaschinaschanas stanzijs. Bes tam wehl dselszsetu heedribahm uslikschot pilnu atbildibu par prezhem pehz fuhritaju nowehrteschanas.

„Nowosti“ sino, ka muitas pahrwalde nodomajuf, Peterburgas un Rigas ostu pretfchu-fugus atkal usnemt un minu leelumu no jauna aprehinat.

Waldbiba esot nodomajuf, Austruma-Sibirija pee Zwanowfkas upites buhwet ihpafchu zeetumu preefch politifkeem noseedsneekeem, jo ne-esot eefpehjams, tos wifus pee Kertschinsfkas kalnu raktuwehm eetaifitas strahpes eestahdes eefortelet. Walsts padomei esot schal sinā jau eefneegts ihpafchs projekts.

Waldbiba bija eezehluf ihpafchu komifju, kas lai remideeretu muitas nosajijumus par fabrikeem un wihu isstrahdajumeem. Tagad nu komifija fawus darbus ir beiguf un to eefneeguf walsts

padomes departamentam preefch walsts ekonomijas, kur tee schinis beenas nahkufchi apspreefchanā. Pehz komifijas domahm buhu no mafchinehm un rihkeem, bes ween no garainu mafchinehm, 30 kap. par pudu, no fabriku mafchinehm, kas is lejama jeb kalama dselscha un tehrauda gatawotas, 70 kap. par pudu un no lokomobilehm, ar garainu spehku dsenamahm uguns-fprijehm, ka ari no ziteem uguns dselchjanas rihkeem pa 1 rub. par pudu muitas janem. Us finans-miniftra preefchlikumu semkopibas mafchines tapfchot pa wifam no muitas atfwabinatas, bet schis muitas weeta no fabriku mafchinehm pa 5 kap. wairaf nemts.

„Golos“ pefihme, ka semkopibas mafchinu atfwabinaschana no muitas koti teizama; walsts ekonomijas departamenta fpreedums leezinot no semkopibas fwara atfihchjanas, fahdu ta wifa muhu walsts fainneeziba eenemot. Bet nemas eewehrojami esot uguns-dselchjanas rihki, it ihpafchi, kur uguns-grehli arweenu wairojotees; tapehz gan ari uguns-dselchjanas rihkus deretu no muitas atfwabinat.

Lauzineeki bodotees arweenu leelaka fflaita us pilsehtahm, bet ari fabriki drihs wairs nespehschot wifem strahdneekeem dot darbu. Tapehz ar wifem spehkeem wajagot ruhpetees par semkopibas pazelchjanu, lai lauzineeku dsihwe taptu nodroschinata, un no darba rihku fadahrdsinaschanas, ar kureem jemneeki strahda, jafargajahs. Tapat ari „Golos“ wehlahs, ka fabriku mafchines, wismasafais tahs, kuras kalnu raktuwes leeto, taptu atstahdas bes muitas, jo strahdneeki, kuras semkopiba newareschot isleetat, gan laifam pa leelakai dalai melleschot isleetat, gan laifam pa leelakai dalai melleschot darbu oglu raktuwes. Schis ruhpnenezibas fwars preefch muhsu fainneezibas nahkamibas esot katram gaischi faprotams.

Kahds jauns reformas projekts. „Now. Wr.“ sino, ka schinis beenas tijis nospreests, eefneegt ministru komitejai preefchlikumu, pehz kura Kreewija buhu pastahwigi un fahrtigi isrihkojamas lauf-fainneeku fapulzes. Schi mehka dehl esot nodomate, Kreewiju eedalit finamds lauf-fainneezibas aprinkds. Tahdu aprinku widutichds tad fapulzeschotees apafsch waldbibas amata wihru wadifschanas eezelte weetneeki no wifam aprinka dalahm un apspreefichot fawas wajadfibas. No schem aprinkeem tad atkal buhu eezetami weetneeki, kas laiku no laika fanahktu Peterburga us kopigu fapulzi. Schis projekts pa dalai lihdsinajahs tam jau preefch fahda laika finotam, ka tifschot fasaulta Peterburga padoma deweju fapulze no wifas Kreewijas. Storpiba tif ta, ka tagad rumā tif no „lauf-fainneezibas“ fapulzes, famehr senaf gaidamai fapulzei dewa plafchakus mehrlus.

Bulgarijas firts ir no Kreewu Reifara pa-augstinats par Kreewu general-leitnantu un Leelfirts Michails Michailowifchs par podporutichku. Grafs Loris-Melikows ir eezelts par Sunfchenfkas kasaku regimentes preefchneeku.

Awifei „Ruffi Kurjer“ sino is Kurfkas: „Putiwfkas aprinki apturets jauns zilwef ar wiltigu pasi. Apzeetinatais tagad atrodahs Kurfkas zeetumā. Dsird runajam, ka tas ne-esot ne weens zits ka inscheneeris „Saschka“ (Zurkowskis), weens no leelakeem dalibneekem pee leelas fahdsibas Rarkowas rentejā.

Grafs Loris-Melikows aifmafajis preefch 100 nabadsigeem studenteem Peterburga skolas naudu, kureem nemafaschanas dehl uniwersiteti wajadsejis atflaht.

Senatoram Mordwinowam bija usbota Peterburgas meera-teefu rewibeerechjana, pee lam peenahftas koti dauds likumu pahrafp-fchanas. Meera-teefneschu fapulzes esot beefchi ween noturetas, kur likumizais teefneschu flaits nemas nebijis kopā. Sapulzes taifisufchaf fpreedumu bes fahdas tuwafas leetas ismelleschanas. Tapat ari meera-teefneschu fanglejās atraftas leelas nekahrtibas, dehl kuru nowehrschanas no peenahzigas pufes sperti wajadfigee foti.

Justiz-ministerija esot nodomajuf, eewest ihpafchas stempel-markas preefch teefas nodofchanu atlihdsinaschanas pee meera-teefahm. Bes markahm wareschot ari nauda aifmafjat. Markas buhschot 1 kap., 10 kap., 15 kap. un 1 rub. leelas. Katra marka buhschot apfihmeta ar peederigās gubernas wapeni. Apriku jemstwu jeb ari pilsehtu waldehm wajadsefchot markas apsehgelet, eekams tahs nahf pahrdofchanā.

Kara-ministerija nolehmuft, ka schogad dauds jaunu buhwju isdaramas. Wilnas fara-apgabalā, Swehte un Wirzawā, tapfchot agrafas herzogu pilis preefch armijas eeforteleschanas eetaifitas. (Zr jau senaf notizis Ned.) Rigā tapfchot preefch 2. fapeeru brigades diweem bataljoneem us „polfowoj dwora“ kasernes ar wajadfigahm

blatus eblahm buhwetas; bej tam wehl tapfchot uf Rigas gubernas kara-fpehku pahrwalbes ehtas buhweta otra tahfcha. Buhwes ismaksafchot, ta „Nowosti“ fino, wairaf ta 514,000 rub.

Jaunu pilfchtu dibinaschana. Waldiba esot nodomajust, daschas fahdschas, kas zaur anbeli un ruhpneezibu jau fen fahdschu karakteri pasaubesufchas, pa-augstinat par pilfchtahm. Ar fchs noluhku topot no gubernu pahrwalbehm krahtas sinas par tahdahm fahdschahm, kuras pehz winu domahm wajjadsetu par pilfchtahm pahrwehrst.

Jauneezeltais sinoda wirsprofurors, Geheimrahts Pobe-donoszew, eepafinees ir ar langlejas amata wihreem koti draudfiga wihse, kurpretim agralee wirsprofurori tos nemaf neusluhkojufchi un tilai ar direktoreem un wize-diktoreem amata darifchanas farunajufchees.

Meschu instituts, kura jau wairaf gadu neusnehma jaunus audselnus, tapfchot augusta atkal atwehrtis. Studenti uftureschotees instituta ehta un dabufchot pret finamu mafku dschwolli un pahrtiku.

Cefschlectu miuisters, stahtssekreters Makows, nodomajot fchini wafara apjelot wairaf gubernu, lai waretu ar winu wajjadfchahm tumaf eepafihtees.

Jaunais drufas lectu wirspahrwalbes preefschuecks Abasa, bijufchais Rasanas gubernators, ta awise „Don“ fino, atwadidamees no kahdas deputazijas Rasanā issazijis fchahdas domas par famu jauno amatu: „Mana pastahwiga ruhpefchanahs buhs, atkaut laikrafsteem, issazit fwabadi famas domas par daschadahm walfis wajjadfchahm, runat par un pret leetu. Dot drufatam wahrdam dschwibu un attihfchibu; atkaut rafineezibai teefibu un eefpehju, smelt preefsch femis faturu is wifahm Kreemu dschwes pufchm un atkaut finatnibai, issazit zaur drufu fwabadi tahs no winas eeguhtahs taifnibas, — tahda ir programa, ar kuru es eimu pee fama jaunā ufderuma ispildifchanas.“ Awise „Don“ issafa zeribu, ta tagad ari prowintfchu laikrafsti dabutu to paschu brijwibu, kahdu jau bauda galwas pilfchtu prefe.

Alwecksta, kas pee Gostinu meeflina eetel Daugawa, tapfchot fchini wafara dsikuma fina imelleta. Lubanas ihpafchneeks, landrahts barons Wolffe, ihrejis no Böhmana un dehla sekli eijoschu twaitoni, kas fchini wafara no Gostinu dselsszeta tilta fahkot uf augfchu raudfchot upi padfiliinat.

Ja darbam buhtu felme, tad Behfu aprinkim no tam atlehks leeks labums.

No Rehweles. 1. maija kahda ftrodera dehrens meta is treschās tahfchas fehtas puifim, kas eelu flauzija, mehslus un almentinus wirfu un nelifahs nemaf trauzetees, kaut gan puifis to aprahja. Ari fehtas puifcha draudefchana, ta tas kahpofchot augfcha un sehnu nosfweedifchot femē, ne ta nelihdfeja. Sehtas puifis fadufmojahs, uf-fkrehja augfcham un nosfweeda sehnu femē. Tomehr sehns pee tam maj ween ir kfuwis eewainots. Sehtas puifis isskaidrojis, ta tas sehna nemaf nesfweedis is loga, bet sehns no ta nobijees un pats is-lehzijs uf eelu. Leeta ir nodota kriminal-teefai.

No Rehweles. Mahzitajs Grohmanns atteizees no nodomato Igaunu dsweedafchanas un musikas-fwehtiku wadifchanas nahkofcha wafara. Tagad jawehl zits wadonis. „Sakala“ apfwiezina fcho wehfti ar leelu preeku.

No Seepupes (Bernigel) draudfes. Preefsch neilga laika awises nefa sinas is „Sakalas“, ta Igaunija wehl tagad glufchi pretlikumiga klauftiba femneekem topot usfweefta. Bet kamdeht tik tahlu eet! — Katram jafklaufa preefsch fawahm durwim. Ra daschās weetas, ta ari pee mums klauftiba wehl arweenu pastahw un wina pastahw ne tik ween pee kahdeem faimneekem, bet wijās mahjās, warbuht pagasta wezala jeb preefschfehdetaja mahju isnemot. Juhs gan brijnifatees, ta draudfes-teefa drihtst tahdus pretlikumigus kontraktus apstiprinat. To wina ari nedara, jo wina fastahw is wifai zeeniteem un godajameem lojekem. Mehš ne-efam wis mulki, mehš notafjam ar muifchu waldneekem naudas-rentes-kontraktus, pehz ta nojauktas brijwas falihgshanas, par itin augstu renti, ta ta nespehjam mafkat, pee kam mums ne kas wairaf naw jadara, ta wahrdš japarafsta, jeb, kas to neprot, japakrusta, un tad mehš eijam uf draudfes-teefu. Sinams, draudfes-teefa tahdu pilnigi likumigu kontraktu apstiprina. — Nu mehš eijam, pehz tahdas pat brijwas norunas, pee pagasta-teefas un parafstamees tahda pascha wihse, ta pirmat, ta uf muifju paschu luhgumu klauftibu apnehmufchees. Un, ta faprotams, ispildam famu norunu ne kaut kahdi, pawirfchi, bet ar leelako nopeetnibu, ta fafot,

ar faudfi. Ja, ja, gudreem likums neteef klacht. Gudris paleef gudris! — Peemehra deht peefauzu Kirbifchu un Sufilafchu (Wemuischas) pagastus, kur tahda wihse klauftiba eewesta. „Rigai f. St. u. L.“ kas wifas fchihš leetas laifam labi issina, tadeht nenahjāhs wis gruhiti, „Sakalai“ atbildet: „Kadeht tad femneeki nefuhds? — Ja, eij nu peefuhdsi ar tahdeem kontrakteem! — is.

No Seepajas. Isgahjufchu gadu jau gribeja ar kahdu maju garainu fugi pastahwigas braufschanas starp Rihzi un Seepaju atklacht, bet no tam ne kas ne-issnahja, tadeht ta fugis netika laika gataws. Tagad nu trescha leelbeenas fwehtheena atnahja no Rigas, Böhmana un dehla mafchinu fabrika fagatawotais fugis „Sekunda“, kurfch, ta zerams, brijsumā jau fen folitās braufschanas usfahs. — Pee tahm daudf un daschadahm islustefchanahm wafara, tils Seepajas eefchwotajeem un bahbes-weefseem fneegts it kas no jauna, proti: leelaks zirks. Daschi gadi jau aistezejufchi, kur Seepajneeki fchahdus preekus naw baudijufchi. Ra dsirdam, buhshot lihds 40 firgu un labs personals. Pats zirkus teel buhwets pawilona dahrsā un ir jau tik tahlu gataws, ta maija mehnescha eefahlumā warehs israhdschanas fahkt. — Pilfchtas weetneeku pehdejā fapulze netika jautajums deht tilta buhwes galigi apfweefts. Daschas gudras galwinas pagehreja, ta wajjagot israfktit konkurenzi, kas apnemtos tilta buhwi par jo lehtu mafku isdarit. Schim preefschmetam pilfchtas walde pretojahs un aifrahdlja uf tam, ta fchini leeta naw laiks walti lawejams, jo Rutteschela fgs, kura projekts no senaf eezeltās komifijas par labu atfihst un ar goda-algu kronets, un tagad par to lehtu mafku no 200 rubteem pilfchtas ihpafchumam peefaminats, ir apnehmeees, ja winam buhwe tagad tiktu nodota, tiltu lihds fchi gada galam gatamu pilfchtai nodot. Bej tam Rutteschel k. apbrijnojami ihfā laika fama projekta apstiprinafchanu no eefschlectu- un zeku-ministerijas Peterburgā isghadajis, kur no wina projekteeretais tilta platums tilai 40 pehdas istaifa (daudf fchauraks ne ta tahlaku leijup esofchais dselsszeta tilts), zaur ko leela kapitala taupifchana panahkta. Ta tad protams wifadā wihse buhtu buhwe winam nododama, jo to tafschu newar no wina domat un pagehret, ta winsch fchos famus puhlinus zitam par labu lai upurē; bej tam winsch jau uf fcho buhwi pilnigi fagatawojees un zitam winam peedahwatas buhwes atraidijis. Par mafku minot, waram fazit, ta ne weens zits buhwes usnehmejs, kurfch ari tilai kreetns inscheneers war buht, par lehtaku zenu buhwi neufnemsees isdarit, jo Rutteschela zenas peeprafijums ir no technifkas beedribas Rigā zaur-luhfots un wis par peenehmigu atfihst. Ja fchi buhwe netaptu brijsumā Ruttesche fgam nodota, tad naw ne kahdas zeribas, ta fchi tik koti wajjadfiga buhwe preefsch nahkofcha gada gala tiks isdarita; bet waj lihds tam laifam wezais, jau tagad fapuwis tilts wehl isturehs, ir jautajums, uf kura ne weens bej fchaubifchanahs nenofklafchahs, un ta tad pilfchtai zaur buhwes lawefchana zeltos wehl leelakas isdofchanas. (L. P.)

No Igaunijas. „Sakala“ rafsta, ta Wilandes aprinki un laifam ar wifā Widfemē un Igaunija esot no angitas waldivas pufes marta mehnesi par skolahm statifstifkas sinas peefuhfittas. Katrs skolotajs dabujis diwi lofnes pilnas jautajeenu, no kureem weeni fihmejuschees uf skolotaju un otri uf skoloneem un skolu. Bet fchee jautajeeni bijufchi Wahju walodā drufati, un leelaka dala pagasta skolotaju, kuri wahzifli pilnigi neprotot, newarejufchi uf teem paschi atbildet, kur tad mahzitaji likufchi daudseem skolotajeem apafsch nepeerakstihahm lofnehm famus wahrdus parakstit un apsohijufchees, winu weeta uf jautajeeneem atbildes usrafktit. Starp jautajeeneem atradees weens tahds: „Waj bej skolofchanas un gulamas istabas wehl kahdas zitas istabas atrodahs preefsch skoloneem?“ Pehz fcha jautajeena esot faprotams, ta katrā skolā wajjagot wiju mafati weenai skolofchanas un weenai gulamai istabai buht. Bet leelai pagasta skolu balai esot tilai weena pate istaba preefsch skoloneem, kaut gan tahs puifeni un meitenes apmeklelot. Schajā weenā istabā topot puifeni un meitenes kopā mahziti, tani pascha istabā teem esot jaehd un jagut. Tahda nebuchchana esot laifam reti kur zitur pasaulē rodama. — Tehrpatas Igaunu rafstineezibas beedriba esot, ta „Sakala“ rafsta, pehdigōs diwi gadōs masa partija radufehs, kura zenfchotees tilai kildas zelt un fchō beedribu pelst, wehledamees lai ta ijjuftu; bet beedru leelakai balai ne-efot pee fchahdahm garidsneeku partijas kildofchanahm ne kahdas dalibas. Ta tagad „Sakalai“ peefuhfitts rafsteens ar beedribas preefschneezibas parafstu, kaut winas redaktors, kurfch esot beedribas preefschneeka weet-

neels, ne-efot us preelshneeziabas fapulzi finots lapis un otrs presidenta weetneels Dr. Wefle Tehrpata ari nesinot, ka tahda fapulze tifufe notureta, un tadeht tahds raksteens ar preelshneeziabas parakstu esot tifai meli un minetas fildu partijas isgudrojumis. — No Wilandes apgabala teel Pehrnowas Zgaunu awisei „Parnu Postimees“ raksite, ka W. draudses basnizlungs pawehstijis fawai draudsei no kanzeles, ka pastardeena esot pateest tuwu, jo pafaula esot ta gluschi kaunuma eegrimuse un draudses faweam dwehsetu ganeem pretineeki, ka Debes-Tehwa pazeetiba esot beigta un Wina dusmas aisdegushahs. Gribedawis fawu pawehstijeenu par pateestibu peerahbit, tas peewedis wairaf fihmes, kuras leezinajot, ka pastardeena drih gaidama; fiarp schahm fihmehu bijufe weena tahda: Rahds „breesmigo spahrnains puhkis“ esot preelsh kahda laika radees, kurfch esot fawa wiltiba til warents, ka tas esot treschs datu no tautas ar fawu asti aplenzis un peelabinajis. Gan schis puhkis, ka leelakais lauschu krahpneels un breesmigakais dwehsetu eenaidneels, tizis reis apspeests un apzeetinats; bet nu nesen tas paspruzis atkal wata un esot wehl warents fawas dusmas un fpehla. — To basnizlungs runajis til bailiga un nopeetna balsi, itin ka winsch tant brihdi buhtu „breesmigo puhki“ redsejis. Dajchs mulkigs klauftajis to warbuht tizejis, bet prahdigakee tshukstetjuschis zits zitam aufis: „Muhfu basnizlungs lamä „Salalu.“ Un pateest winsch behwejis „Salalu“ par breesmigo puhki, kurfch esot pateefa fihme, ka pastardeena drih klah. „Salala“ peefihme tam jozigi: „Rahds breesmigus nosaulumus muhfu pretineeki „Salalai“ ne-isdoma! Bet tas wifs pee laudim wehl naw ne fo lihdssejis. Waj Zuhš tantetes un tauteschi wehl no winas nebehgfeet. Et Zuhš launee pafaula behrni!“

No Grobinas. Grobinas aprinta-teefas meera-teefnesis barons M. f. Rahden ir us pafcha luhgshamu no beeneka allajis.

Puschlina peeminas fihmes atklahschana Maslawä notiffchot 25. maija. Schim eewehrojama atgadjumam par peeminu isrihschot trihs beenas garus fwehtkus. Dauds mahzitu wihru un daschas zitas eestahdes Peterburgä un zitas pilsehtas walsit gribot pee fcheem tautas fwehtkeem zaur ihpafchahm deputazjahm peedalitees. Deewkalposchamu noturejchot metropolit Mafarijs. Pee schi atgadjuma Maslawä ischlees ari fautajums pehz Puschlina dsimtenes. Pee ismellefchanas ir israhdijses, ka dsejneels leelaja Moltshanolä kahda mafä wehl tagad pastahwofchä nameli peedfimis un tur ilgatu laifu dsihwojis. Tagad nameli atrobotees dschreenu pahrdotawa. „Golos“ peefihme, ka schi leela dsejneeka peemina ne-efot peenahfoshchi zeenita, kad apbowajot, ka tani weeta, kur dsejneels fawas nemirshigas dseijas raschojis, tagad atflanot negodigas dschtraju dschefmas.

Bulgarijas jaunais firsis prezehs, ka awises sino, firsia Jusupowa meitu. Firsis Jusupows ir weens no bagatakeem privat-wihreem pafaulä. Wina eenahfchanas par gadu esot 15 miljonu frantu. Wefels nams pilns ar amata wihreem nodarbojajs ar wina muischu pahrawalbischamu. Keisara Nikolaja I. laika winsch apprejeja fawu mahzju, un tadeht ka tas pehz Kreewu pareistizigo basnizbas litumeem nam atkants un Keisars Nikolajs firsia luhgumu tahdas atlauschanas deht atraidija, tad firsis noslehdsa fawu laulibu Austrija. Tif no tagadeja Kreewu Keisara winsch dabuja mineto atlauschamu un wareja atgreestees us Kreewiju. Domehr firsis Jusupows wairaf dsihwo Franzija un Schweiz. Winam ir dauds muischu Kreewija un zitas semes. Ari pee birshas winsch mahf launigi fpekuleeret. Dehlu winam naw, bet gan ir diwi meitas.

No Maslawas. Rahds waltneels pamanija pilsehtas tumuma us Kurfas-Maslawas zeta kahdu wihru, kas ar fkrushwu atfleghu mehginaja no fleebehm fkrushwas un buktis nogreest. Waltneekam isdewahs nebarneeku apzeetinats, pee kura atrada jau wairaf noskrushwetu buktu. Pee isklauftinaschanas tas isteiza, ka esot atlaists saldats no 44. referwes-regimentes, wahrda Sacharows. Drihfi pehz wina apzeetinaschanas gahja pa minetahm fleebehm wilzeens, bet nelaima ne kahda nenotika.

Maslawä taps, ka sinams, 1881. g. ruhpneeziabas istahde isrihlota. „Russl. Kur.“ sino, ka par scho laifu tur eetaiffichot ari leelu bihki, kura wifas Kreewijas uhdenos atrobotchäs fiwis eelaidichot.

No Witebftas sino „Golosam“, ka tur 25. aprili ugungrehts treschä pilsehtas nodata aprijis wefelu kwartali. Tifai zaur labprahtigo ugung-dschefaju puhlineem isdewees, ugung tahlaku isplati-fchanos apturet.

No Tiflises. Tiflise esot nobomats politechnifu dibinat, kura ari femtopibu un kalnu rakshamu mahzichot.

No Kalugas. Schjeenes kara-teefa noteefaja arestantu Kollowu us nahwi zaur palahfshamu, tapehz ka tas bija ar nobomu zeetuma usraugu Subinu nonahwejis.

No Tashkentes. Pafchnahwibas fehriga, kas pee skoleneem ir eeweesufees, ir jau lihds Tashkentei isplatijsufees, kur ihfa laika feschu pafchnahwibas mehginajumi notikuschi fiarp skoleneem un skolneezehm. Rahds trijds atgadjumds ari teefcham noluhls isdewees.

Politifks pahrfkats.

M. J. Rigä, 12. V. Kreewija. Pehz „W. W.“ sinahm no 8. maija Keisarenes Majestetes flimiba pawairojufehs. — Gelfchleetu un lauschu apgaismoschanas ministri nodomajuschis schowafar zetot pa walfs gubernahm, lai ar pawalstneeku ihstahm wajadfibahm jo fihkati waretu eepafihtees. — Drufas leetu jaunais pahrawaldneels geheimrahts Abasa ir eezelts par augstakäs isdarofchäs kamifijas lozelli. Zita weeta jau finots, ka winsch, no Masanas gubernatora amata fchirdamees, apfolijees gahdat, lai awises par wifahm wajadfibahm walfsi brihwi waretu isrunatees. Newar fazit, ka Kreewijas prefe lihds schim buhtu bijusi apspeesta; bet schi augsta wihra wahrdi tatschu aifrahda us tam, ka waldiba nodomajusi, laifraksteem dot wehl jo leelaku brihwibu. Schi pahrawehrfchanahs walfs atihstibai buhs par labu. Waldiba tilai tad fadsihwes wainas war dschedet, kad tahs teel usrahditas. Tapat ari pafchai fabeedribai fawas wahjibas pirms pilnigi ja-afihst, ja tai pret tahm ar femni buhs strahdat. Prefe jeb awifchu usdewums ir, schis wainas un wahjibas atklah, un publikai pafchai te janahf palihga. Prefe ir ta fakot zilwelu fabeedribas klajja sinama firds, kuras balsu apspeest newar buht derigi. Peemehra deht tilai peefihmejam, ka daschs labs netikums, dascha laba nefahrtiba un patwaliba atklahiti un apspeesti ween weenigi zaur laifrakstu balsu. Newar gan leegi, ka dascha awife scho fawu peenahfumu ispidbijusi nepareiffi, kalpodama pafchigeem un partiju noluhkeem; bet labs ar launu ir bijis un buhs alafsch zihnina. Ka taifniba beidsot uswar, par to jagahda lihdsi ari teem, kam netaisniba noteel. — Eewehrojams ir, fo Kreewu awife „Molwa“ fala par politifko-fadsihwes gaisu galwas pilsehta, proti ka tuweenes eedsihwotaji ar jo neezigahm zerbahm noluhko us nahfotni, eewehrodami tos pahrgrosijumus, kas muhfu eefchigä politifka beidsama laika noteel. Un teefcham — schaubitees newar, ka muhfu Wisufchehliga kunga un Keisara augstee wahrdi: „Es grihu, ka Manä walfsi teefas walditu taifniba un lehnprahtiba“ alafsch jo wairaf peepildahs un pahreet fadsihwe. Jo brihwaki runa prefe: jo nopeetnaki un ruhpigaki pahrlabo wainas, kas pee walfs fadsihwes krenta; jo wairaf eewehro fadsihwes ihstas wajadfibas; jo ftingraki joda besdeewigos noseedsneelus; jo wairaf apschelohjajs par newitnis noslihduschneem un teefa tos pehz ihsta mehra: katrs fajuhf, ka Kreewijai jaims laifmetis, ka winas eedsihwotajeem auft jaims rihts, ka faites fiarp wineem un augsto waldibu paleel alafsch jo stiprakas un ka wiff kopojajs us fwehto darbu, lai dahrgä, plafschä tehwijsa usplauktu, lai tai labi klahfos un lai ta paliktu alafsch jo stipraka un fpehzigaka pret eefchigeem eenaidneekneem. Lai Deews palihds muhfu taifnai waldibai, lai Deews fwehti Keisaru un Kreewiju! — Swariga politifka prozeje eefahfahs Sw. Peterburgä 6. maija, aprinta-teefas 2. nodata, proti pret dakteri Weymaru, kas apfuhdssets ka bijis palihdsigs pee breesmiga attentata pret Keisara Majesteti; lihdsi apfuhdsseti ir ari wiff ziti, kas us scho neganto noseedsibu bija fawirtnejsufchees. — Par scho prozeji neffim fihkatas sinas turpma; tagad tas wehl naw eefpehjams, jo weentahrt truhfki telpas, otrufahrt sinojumi par prozeji „Wald. Wehstnefi“ wehl naw pa wifam isfludinati.

Mhrsemju politifka pa wifam pahrawehrtufehs, kamehr lords Bikenfilds atkafpees no Anglu politifkas wadifchanas. Wifa Giropa bija ta fakot faskalbita, weena walfs ar otru farihbita, un pa tam Turku waldiba bes behdahm pahrfahpa jeb ne-ispildija Berlines lihgunu, alafsch palaisdamahs us Anglijas palihgu, kas to schini nebehdbä alafsch

eestiprināja. Tā tad arī lehti protams, ka wehl ne tagad nav ispiditi minetā lihgunia nofazijumi par Montenegras un Greckijas robeschahm. Albaneeschi pa tam, ka jau wehstis, atfazijuschees no Turku walddibas, faweenofuschees ar dascheem Turku larā-pulleem un fazehluschi rewoluziju jeb dumpi. Kā scho wehl ne kad neufwareto, pusmeschona tantinu fatwaldbis, wehl nemaf naw paredsams. Laikam starp to un Montenegreescheem izsefsees fihws larsch. — Lai nu dumpis kluhtu apspeests un ne-ispilatitos alasch tablaki, un lai Berlines lihguns minetā sinā reis kluhtu ispidits, jaunais Anglijas ministru preekschneeks Gladstone wisahm leelwalstihm laidis zirkulerus, kurds tas winas usfajina, lai winu fuhstai fanahk un weenprahitigi nospreesch, kas darams. Dsirb ka leelwalstis scho preekschlikumu labprahit peenemfchot. — Starp Wahzijas, Austrijas un Kreewijas walddibahm ronotees alasch jo leelata tuwofchanahs, kuras noluhks esot, Eiropā meeru ufturet. Gruhti protams, ka schihs finas fastan ar Wahzijas eekschigo politiku. Wiseem finams, ka Wahzija uftura tā faukto apbrunoto karu, — ka wina kura kotrā brijdi war fasaukt 1,200,000 jaldatu un pa wisam war raidit karā 2 miljonus kareiwu. Winas kaimini — sewischi Franzijsa — to sinot rokas kleshpi newar turet, — ir wineem jaustura leels pastahwofchs kara-pulls, kas tatschu nepeerahda! ka Eiropa dsita meera. Bet warbuht, ka Kreewijas meera-mihlestibai isdofees, apbrunoto meeru no-brunot. — Daschi laikrausti wehsta, ka starp Rihnu un Kreewiju tatschu esot fagaidamas nopeetnas leetas — fadurschanahs. Tad

Kreewija, ka jau fenat isflaidrots, tuhdat blokeeretu Rihnas ostas, zaur ko Anglijas, Wahzijas, Dahnu un zitu walstju andelei izselts fahde. Bet ko lai faha, ka Wahzija jau tagad fawus kara-fugus fuhsta us Rihnas uhdeneem, scho nahfoscho fahdi nowehrst! Wifs tas neubht neapleezina, ka Wahzija zere us meeru. Ahtraki tas apleezina, ka Kreewijai us scho fawu kaiminu jabuht toti usmanigai. — Turzija eet arweenu jo raibaki. Dumpis Albanijs, truhkums, stribdi ar Greckiju, eekschigeo nemeeri un walddibas nespehziha peerahda, ka Turzija zihnahs gruhstā flimbā. Dsirb ka Austrija zehlfusi preekschā, lai pahr Turku walddibu eezet starptautisku komisijsu, kura lai pahrluhfotu winas darbus reformu un naudas sinā. — Starp Rumenijsu un Bulgarijsu radufehs fanihkschana. Schi pahrmot pirmajai, ka ta atfahwufe, ka no Dobruschas Bulgarijsā eelauschahs laupitaju bari. Abu walstju fuhstni pahrbraufuschi us mahjahm. — Kamehr Rumenijsā domā us schihs firsta-walstis pazelschānu par lehnina-walsti, tamehr Bulgarijsas jaunajam firstam deesgan ruhpes kahrtibu eegrosot un fatwaldot rashaineekus, kas no Turku robeschahm wina walsti mehds eelaustees. Tadeht firsts kara-ministri isrihtojis ar plaschu piluwaru. — Italijsā nesen bija jaunu parlamenta lozektu zelschānas, pee kurahm walddiba fawu pretpartiju uswinejusi. Franzijsas teesu ministrs wahjibas deht at-fahpees un ta weeta ezelts zits ministrs.

Atbildošais redaktors: **Matern Juris.**

No jensures atwehlets, Riga, 13. maijs 1880.

Sludinājumi.

Sirsniņas ardeemas!
radeem un draugeem issala
M. Purpuka.
Adrese: in Degaizen, pr. Roschail u. Telschi.

! Ardeemas!
No Granteles us Santi aiseebams issatu wiseem fawem draugeem un pasihstameem sirsniņas ardeemas un it sewischi pateizos sirsniņi fawesju faimneekam par laipnu is-wahschānu beidsamajā beend.
Peteris Jansons.

Schfirstinu muischā
(Napull) pee Rimbaiseem, war nepre-zees kutscheeris — tam labas leezibas — tuhliit weetu peenemt.

Rostromas gubernā, 12 werstes no Tschuchlomas pilsehtas ir weena

■ muischā ■
pahrdodama, ar wisahm faimneezibas ehlahm. Lauki ir labi eedalti, aramā seme ir 200 desjetines, plawa 300 des. un meschs preeksch mailas un buhwofseem 1500 des. leels. Wisus plahnus un fahrtis no schihs muischās war dabot eestatit Witebskā, gubernas: maldes lokala pee muischās ihpachneezes Tscherewina kundses.

1. jūnijā sch g. Westeenes dheed. beedr. isrihtos Westeenes basnijs

garigu koncerti
un pehz tam draubses-istola
laizigu koncerti.
Sahkums pulstien 3. pehz pusdeenas.

Tab:
Weezigs wafars.
Sahkums pulstien 7 1/2. wafarā.

NB. Genemshanas tiks isleetatas preeksch draubses-istolas positiva apgahdashanas.

Wisadus drukas-darbus
nem un par mehrenahm jeenahm ahtri un glihti isstrahda
Aleksandra Stahla drukatawa,
Rigā, Rihku-eela Nr. 13.

ZIEGLER & CO RIGA

Biegler un beedri,
Rigā, pilsehtu Ralku-eelā Nr. 6,
turam us lehgeri un pahrdodam augst- u. widusgrahbigus
superfosfatus,
kā arī zitus flunstes mehslus.

P. van Dyk, Rigā, Smiltschu-eelā.
Claytona Lokomobiles u. kul.-masch.
Packarda superfosfati, augst- u. widejgr.
ar preefolita labuma apgalwofchanu, — tā tā arī
lali-mehsli un wisadas zitas laufsaimu. masch. u. rihti.

F. W. Grahman, Rigā,

eepretim Jelgawas un Tukumus bahnusim.
Arkti, arktu daifki, sehjamas- un planja-
mas-maschinas. Ar rolahm un gepeli dsenamas
kutamas-maschinas. Garrettta lokomobiles
un kutamas-maschinas, kas ihpachji weenfahrschi
labi taiftas un dabus postrahda; us Parises pa-
faules isstahdi tahs ar 2 selta medalahm
kronetas.
Superfosfati, augst- un widus-grahbigi, ar
preefolita labuma apgalwofchanu.

Iskaptis,

seena-, labibas- un fuhdu-dalschas
pahrdob
F. W. Grahman, Rigā,
masch.-lehgeris eepretim Tukumus bahnusim.

Preeksch kalejeem.

Arktu-datas preeksch weenu un dimjuhgu
arktem, dsieses-wentilatorns, kas dabus
labaki ne tā ahdas plehschas, un pilnigas
fmehdas, tā isrihtolas, ka ar tahm jeb-
kura weeta war ajsbraukt un tuhliit strahdat,
pahrdob Rigā,

F. W. Grahmanu
masch.-lehgeri, eepretim Tukumus bahnusim.

P. Schilling'a grahmatu-bode
tagad pahrgelta no Dinaburgas weefnizas
gita weeta, un atronahs
Sutworow-eelā Nr. 9.

Kahrllu (Kuhdsinu) kurwji.
Kahrllu Kuhdsines (nomisotas kahrllu
wizes) un resnatus nomisotus kahrllus
preeksch kurwju pihshanas pehr par 20
mahrzinahm 60 lihds 120 kap.
Fr. Wegners
Jelgawā, Ratrihnes-eelā Nr. 1.

Leel-Wirzawas Leel-Seikuku birts,
25. maijs 1880. g.,
wispahrigi satumu-fwehtki.
Tuwakas finas programds.

— **Raiskum-Selkakuā** —
25. maijs sch. g.

„Basars.“
Sahkums pulst. 2. pehz pusdeenas.
Pehz tam:
Teatris ar weefigu wafaru.
Eesahfsees pulst. 8. wafarā.

Kursemes
bishkop. beedribas
I. nodala
is-ees sch. g. 25. maijs

satumds
Schlibes Strautinu mahju birts.
Sesahkums pulstien 3. pehz pusdeenas.
Ee-eeschānas maksā: weeseem 40 kap.,
weesu kundschm 20 kap. Weedeem un
winu kundschm ee-eeschāna ir brijwa.
Presidentis: **K. Grunhofs.**

Elhgo wihru-koris isees 18. maijs sch. g.,
satumds
Brambergu Potenu birts. No Poteneem
isees pulst. 3. pehz pusd. Laba bufete.
Wafarā ugunofchana, Raska lungeem 30,
kundschm 20 kap. Pee leetaina laika
Potens balle.

Bifstn dheed. beedriba
isees 2. wafaras-fwehtu beend, 9. jūnijā sch. g.
satumds

Birtstu parkā. Ee-eeschānas maksā: lungeem
30 kap., kundschm 20 kap. Dseebashana,
laba musila, bufete, banzofchana un uguno-
schana. Sahkums pulstien 3. pehz pusd.

Otra wafaras-fwehtu beend, 1880. g. 9. jūnijā taps Kurfschu Stakteru-muischā

teatris
spehlets. Sahkums pulstien 5. pehz
pusdeenas. Pehz tam
weezigs wafars.